

CÁI BÌNH "CHƠI XUÂN" CỦA NGƯỜI MÌNH!

Mỗi năm một lần xuân; mỗi lần xuân một lần chơi; « chơi xuân » của người mình, lâu ngày đã thành ra một cái bình. Than ôi! Nước mình vốn là một nước đa-bệnh, nay lại đeo thêm cái bệnh « chơi xuân » này nữa, thì chẳng biết có ngày nào bệnh hết mà tự-cường với người ta được không!

Xuân là gì? Xuân là mùa đầu trong một năm, cảnh vật không mùa nào tốt-tươi bằng mùa xuân; thời-tiết không mùa nào thuận-hòa bằng mùa xuân; bốn mùa quý nhất mùa xuân; trăm công nghìn việc bắt đầu từ mùa xuân; mùa xuân là mùa tân-tiên; mùa xuân là mùa thiếu-niên; chúng ta là kẻ tân-tiên; chúng ta là khách thiếu-niên; lại gặp cái cảnh ngày xuân này, có lẽ nào bỏ quá xuân-xanh một ngày sao?

Nói đến câu: « có lẽ nào bỏ quá xuân-xanh một ngày », nhiều người không biết, tưởng là xui dục khách chơi xuân, ấy cũng vì cái ngộ-diễm tiếc xuân mà chơi xuân của người mình nên đã diễn ra những tấn kịch mê-mê vì xuân; hư thàn mất nét vì xuân; nói rộng ra nữa thì xã-hội lạnh-người vì xuân; nhà-nước tiêu-diệu vì xuân, tương-chang phải là lời nói quá!

Này ai chẳng thấy: mỗi năm xuân sang, người mình như là những bông quai-khách vương-tôn, qua ham cái thuyết « chơi xuân »; qua súng cái chủ-nghĩa « chơi xuân »; mà đã như đại, như mè, như say, như chết, nơi từ-quân; nào chỗ ca lâu; cuộc vui đầy tháng; trận cười xuất đêm; mượn tiếng « chơi xuân » để lấp miệng người đời; mượn tiếng « chơi xuân » để thỏa-thích cái nhục-dục của mình; lòng xuân phơi-phới; chén xuân tăng-tăng; rồi thiết lập vui xuân vui cả một trời, ngoài ra hình như không còn biết biết gì là thế-giới; không còn gì là hoàn-vô; không còn biết gì là danh-vọng; không còn biết gì là bổn-phận; chỉ biết có một điều trước mắt là « xuân » mà thôi! Ôi! Xuân là một cái tốt tươi quá! Xuân là một cái tốt tươi quá! Xuân là một cái tốt tươi quá!

Ngày xuân không phải không đáng quý, nhưng quý hay không cũng ở tự mình; ngày xuân không phải không đáng yêu, nhưng yêu hay không cũng ở tự mình; cũng thì một ngày xuân, mà ta như có để bắt đầu làm công việc, thì chắc hẳn phần-chán bởi phần. Hướng chỉ ở vào thời-buổi cạnh-tranh, thì giờ là tiền-bạc; thì giờ là thế-lực; người ta hay hơn mình; người ta giỏi hơn mình; là vì

người ta biết lợi dụng thì-giờ; mình thua kém người ta; mình hèn-yếu hơn người ta; là vì mình bỏ lãng-phí thì-giờ; con đường dài muốn dặm kia, người đã lan-lam chơn bước trước, mình nhận được thiệp mừng của một người Hoa-hữu, trong thiệp về một cái tàu vượt biển, để hơn chữ « tiến-trình văn lý » nghĩa là « bước đường sau này xa hàng muôn dặm », và thêm mấy câu chúc mừng, dài dề nội rằng: « lữ thiếu-niên gặp buổi xuân quang này, người xuân lại gặp cảnh xuân, rằng sao? - đi đi cho xui hời mình trở nên xuân-quang; cho khỏi phụ thiếu-quang chín chục ».

Câu chúc xuân ý-vì làm thay! Quảng-dại làm thay! Cho có đầu như người mình, gặp nhau thì bắt đầu hỏi: « mùa xuân đã nếm chứt nào chưa? » Cũng là: « chơi xuân khéo hết xuân đi, cái giá sống-sợ nó thì theo sau ». - « Chao ôi! Trời đất sanh ta ra, có lẽ là sanh ra để chơi xuân, để thưởng xuân, để nếm hết lấy những mùi xuân cho ngoài ra chẳng phải sanh ra để làm gì cả. Nếu thế thì nói đến xuân há chẳng đáng đau-dớn làm ru! Nói đến « cuộc người sanh ra đời » há chẳng đáng thẹn-thường làm ru!

Nước ta ngày nay, những ban thanh-xuân là những người cầm cái vận-mạng nước-nhà này, đã thấy nhiều người mê-mê trong giấc mộng « chơi xuân », tham-nhiệm cái trọng bịnh « chơi xuân »; nếu không mau mau tu-tỉnh lại, thì cái bịnh « chơi xuân » là cái chứng bịnh dễ truyền-nhiễm, nó sẽ truyền cho những cậu thiếu-niên, là những hạng người vui vẻ dễ tánh, chưa từng nếm trải việc đời, rồi thì giờ nào cũng xuân; ngày nào cũng xuân; đối với quốc-gia xã-hội hình như không quan-tâm chút nào cả. Như vậy há chẳng đáng lo-lắng làm ru! Ký-giả viết bài này, chưa dám chứa bịnh « chơi xuân »; hay phương thuốc tuần hoàn cứu-cấp bịnh « chơi xuân »; song chỉ xin đồng bào ta ai đã mắc phải cái bịnh « chơi xuân », thì nên mau-mau đem phương thuốc « tích-xuân » mà điều-trị đi, nếm cái ngày xuân như hoa mới nở; như trăng mới lên này mà có, gắng làm công-chuyện, để cho thanh-thế ta em-ai như ngày xuân; danh-vọng ta sáng-sủa như ngày xuân; xã-hội ta ấm-ấm như ngày xuân; vui-vẻ như ngày xuân; ngày xuân còn trẻ con người còn non! Há chẳng là một sự hay làm ru!

NAM-KIỆU

CÙNG ĐỘC GIẢ CHƯ-TÔN

Từ ngày ông Nam-Kiều có lòng tốt trợ bát cho bốn-báo, lãnh mục phê-bình đến nay, được trong hàng độc giả hoan nghinh, điều đó bốn-báo và người rất cảm ơn tri-nghị. Năm rồi bốn-báo có yêu cầu người lãnh quyền chủ-bút song người từ chối. Từ đó đến nay, ngày nào bốn-báo cũng có tiếp dạng thơ của chủ-tôn gửi đến khuyển khếch người bốn-báo, nhờ vậy mà người chủ-bút đã phụ lòng yêu mến của chủ-tôn, từ nay lãnh quyền chủ-bút và bốn-báo mong rằng các bạn yêu dấu của tờ báo trước sau sau vậy đem lòng trợ bát.

D. P. T. B

Kính chào độc-giả chư-tôn

Con hát khi lên sân - khấu; người diễn-thuyết khi lên diễn-đàn trước như là gì? Là chào chư-khán-giả, chư-thánh-giả! Nhưng trước khi chào tất cả chúng mang một cái vẻ ngượng-ngùng e-l, vì vai tuồng mà mình đóng đây; và cái trách-nhiệm của mình cho khỏi phụ tấm lòng hạ-cổ của chư-vị bằng-quan chạ? Ấy ngày nay mà tiêu-sanh cất tiếng chào độc-giả chư-tôn, cũng riêng có cái mối ngượng-ngùng e-l như thế, vì tờ báo là gì? Tờ báo là cơ-quan của quốc-dân, người viết báo là gì? Người viết báo là đầu dư-luân của quốc-dân. Đã là cơ-quan của quốc-dân; đầu dư-luân của quốc-dân; thì cái địa-vị ấy, trách-nhiệm ấy há phải dễ-dàng sao? Huống chi viết báo đã khó, mà ở vào địa-vị người viết báo được ta ngày

nay lại càng khó, sao cho trên đối với Chánh-phủ; dưới đối với quốc-dân đều đem lòng thương đến, tam-sự bồi-rối làm thay! Trách-nhiệm nặng-nề làm thay! Tiêu-sanh đây tuổi còn nhỏ; óc còn non; học chưa thành; danh chưa lập; có đâu dám dám lạm dự trường ngôn-luận; lệ bước trên diễn-đàn; mình tự ngậm mình; mình tự hồi mình; vẫn lấy làm ngượng-ngùng e-l. Chỉ vì bấy lâu nay được cái hân-hạnh chư-độc-giả của bốn-báo là những hàng tri-thức trong nước quá thương; và tấm lòng tri-nghị đối với bốn-báo chủ-nhơn, nên phải đánh bạo mà đứng vào địa-vị này; lãnh lấy trách-nhiệm này; cũng cảm tình chư-độc-giả và bốn-báo chủ-nhơn bao nhiêu; thì ngời viết của tiêu-sanh càng phải cố-gắng bấy nhiêu; họa may có khỏi có-phụ những cảm-tình kia một phần trong muôn phần, đó là hi-vọng của tiêu-sanh này vậy.

Nay kính khải Nam-Kiều Trần-huy-Liêu.

CHƯƠNG-TRÌNH CÁC CUỘC LỄ TIẾP PHẢI-BỘ NHƯT-HỒN

Ngày thứ ba 17 Février
Sớm mai, 10 giờ. - Viếng quan Thống-đốc và các quan.
Chiều, 4 giờ đến 6 giờ. - Viếng Thánh-phủ Saigon.
Tối, 8 giờ. - Đại tiệc tại dinh quan Lãnh sự Nhựt-hồn.
Ngày thứ tư 18 Février
Sớm mai, 7 giờ rưỡi. - Viếng tượng khải. Đi vô Chợ-lớn ngã kinh mới.
9 giờ. - Viếng Thánh-phủ Chợ-lớn và các nhà kỹ nghệ.
Chiều, 4 giờ. - Tiếp rước tại phòng Thương-mại.
Tối, 8 giờ. - Phòng Thương-mại đại tiệc có nhảy đầm.
Ngày thứ năm 19 Février
Toàn thể nhứt, 7 giờ. - Ở Saigon đi 8 giờ rưỡi. - Đến vườn cao su Suzannah.
Viếng vườn cao su và các xưởng.
2 giờ. - Đi Vãng-tân.
4 giờ. - Tiếp rước tại nhà thiếu-lương quan Thống-đốc, Đại-tiệc.
12 giờ khuya. - Trở về Saigon.
Toàn thể nhứt: - 7 giờ. - Đi Hồn-quân.
Sớm mai. - Viếng vườn trồng trà-phê và những cây bông làm dân thom của hội Hồn-quân.
Đúng cơm tại dinh quan Chủ-quân Hồn-quân.
Chiều. - Viếng vườn cao su Lợc-nh 8 giờ trở về Saigon.
Ngày thứ sáu 20 Février
Sớm mai. - Viếng các đường đường ở Chợ-lớn viếng sở và tuyến-điện.
Chiều. - Viếng nhà y-viện Pasteur.
Tối. - Xem hát tại nhà hát Tây. Banh tại dinh Đức-lý.
Ngày thứ bảy 21 Février
Phải bộ đi Nam-vân.
Ngày thứ tư 25 Février
Đại tiệc tại dinh Thống-đốc. Phải bộ xuống tàu Compiegne hồi cố quốc.

LỜI ĐƠN-BÀ Gương tốt đáng soi

Năm trước em nhận dịp rảnh, chơi ngoài chốn Kinh đô (Huế) trong mấy ngày đầu, đi dạo xem những nơi danh-thắng, và những nơi có cổ tích di lưu.
Qua mấy ngày sau, em muốn biết rõ hơn nhơn-vật.
Song nhận em bỏ-liều, có thể gì mà em biết được bạn râu mày, thì cũng mong gặp được những người trong đám nữ-lưu, có danh dự, có tiết-hạnh văn-chương, để em có học hỏi theo chất đĩnh.
Dịp đầu may mắn, có người chỉ em giới thiệu cho em đến viếng một nhà thổ tộc ở làng Phú-cam.
Em cảm người chỉ em vừa mới vào cửa ngõ, thì đã thấy nhà trong có một thiếu-nữ ra đón rước vào.
Vào nhà thì thấy hai ông bà tóc bạc da mồi phòng ngoài sáu mươi tuổi, đương ngồi xem sách, đem luận văn-chương.
Khi em vào, thì bà đứng dậy mời ngồi một ghế bên kia, trà nước xong, bà mới nói chuyện từ từ kiểm-cử, bà có ý chân-doi, vì thấy bạn quân-xoa nhiều cách đối-dối, mặt hết qui định trật tự, nên bà ở nhà chăm chắt dạy con thường khuyên-ràng gìn giữ thời-nhà, chờ bố quên là lỗi cũ.
Sau em hỏi ra thì bà ấy là một người đơn-bà có văn-chương đức hạnh, có học thức văn-chương, thế thì bất-hạn là quốc-tộc nào cũng phải suy tôn danh dự, cũng đã làm gương để cho thế-gian; thế thời-dân ông đầu có thì quyền áp-chế.
Có phải đời xướng lên cái chủ-nghĩa tự-do, bình-quyền, mới là bình-tực bạn đơn-bà sao.
Hồng-Nương.

QUẢNG-CÁO DÔNG-BÀO

Gần đây nghe nói ở Sóc-trang có con chó bị ngọn roi của ông Nam-Kiều mà phát bịnh điên, nên nó thường chạy đi các nơi ngó hém hang cùng mà sủa ó om-sòm. Song tiếc rằng: những tiếng nó ó đó toàn là những tiếng cần-bông; những chỗ nó sủa đó toàn là những chỗ không nhảm; vậy đồng-bào ta cũng nên tội-nghị cho nó. Hiện ở bureau bốn-báo đã sẵn một cái cũi, để đợi dây lòi-tới trông nó lại mà đem đi nhà thương Biên-hòa.

BOÀN-THIỆN TIỂU-THUYẾT Thàng quán sát nhơn

Ngoài đồng tới một, giống gió dùng-dùng, sấm sét van trời không ngớt, mưa xối-xá nước chảy ð-ào, một mình anh quán Bao-công-Tĩnh ngồi trong nhà, tay vịn đầu, tựa hồ như tưởng-tượng đều chi, chẳng chút gì để ý đến gió-gióng cũng sấm sét.
Sợ là vậy; từ mấy tháng nay buồn bán-lở-lở, vốn-liếng đã hết, còn phải ăn-năn, nên Công-Tĩnh sầu-thăm, hết biết phương-chỉ dạy cho động-giữ cái nạn nghèo, lợa là như phép trời, chờ anh Bao đã tuổi chí.
Thỉnh lình giữa cơn mưa gió, Công-Tĩnh đương như nghe tiếng ngựa đến nhà. Ai đâu mà chứng này lại đương khi sấm chớp mưa tuôn mà lại náo đến đây!

Tục thì nghe xô cửa và kêu lên rằng: « Ở trong nhà, mở cửa ». Anh quán lật đật mở cửa. Một người quần áo quốc-loại hươc vào và bảo rằng: « Tôi mới mua rất lạnh mà lại lạnh dúi, anh nhúm cho chút lửa để sưởi ấm ». Anh quán cho chút lửa để sưởi ấm. Anh quán cho chút lửa để sưởi ấm. Anh quán cho chút lửa để sưởi ấm.

Ban đầu còn dự-dự, sau lại nghĩ rằng: « Tên này chẳng phải người trong xứ, lại đến nhà ta trong lúc đêm hôm tím-tối mưa-gió-lu-bù, ai đâu mà hiền cho động, lại nhớ qua các mối nợ của mình thì trong lòng liền định quyết.

Cầm con dao sáng dỏi, tên quán sẽ lên trước phòng, nhìn hơi thối, kẻ tai vào vách lòng nghe động tĩnh. Chắc vì đi đường mệt-mỏi, nên người hành-khách ngủ mồm, tiếng ngáy như thỏ tới ngoài. Lúc này hết nhứt nhứt, tên quán mở cửa phòng nháy mắt lên giường, đem chén lợn đã người hành-khách giật mình thức dậy, gương sáng rực che-dò, một dao rất mạnh trúnng ngay ngực, làm cho anh ta té nhào chết-tốt. Thàng sát-nhơn tức thì đốt đèn lục-soát trong lưng trong túi, đựng rất nhiều tiền bạc, liền nhả răng tự quí cười rằng: « như vậy mới sung-sướng cái thân, mà trước hết phải giấu cho biết cái thấy nội-dam này. Nếu đem ra mà sau vườn mà chôn, rồi ngày kia có người đào đất thấy được thì sự không dễ, chỉ bằng đem nếm phục xuống hồ « Càng tiền-Nô », hồ này có lại gọi là hồ không.

Chỉ em đi, đơn-bà mà có đặc-có hạnh, có học thức văn-chương, thế thì bất-hạn là quốc-tộc nào cũng phải suy tôn danh dự, cũng đã làm gương để cho thế-gian; thế thời-dân ông đầu có thì quyền áp-chế.

đấy, vì bốn-báo nó không ai dò thấu, đầu ai thì Trời cũng không kiểm-động thay này. Ngủ rồi nó lấy bao bỏ cái thấy vô, vật tước ra mà hủ, bỏ thêm vô hai ba cục đá lớn và quắn đầy từ trên trời dúi, mới rinh lên chiếc tam-bản bụi tước ra giữa bờ đập tước xuống nước.
Xong rồi đi riết về nhà dọn dẹp giặt rửa mấy chỗ có máu sạch sẽ hết. Bữa sau chẳng có một người nào hay biết cái án mạng đêm ấy.

Thấy dạng bịnh tình, Bao-công-Tĩnh lười-mừng, chợt đem xuống bàn tay trái, thấy chiếc cà-rá bạc mình đeo tại ngón giữa tay thứ giờ đầu mất. Một-mấy biến sắc, trong bụng kinh-loàn. Kiểm-cung khắp hết trong nhà cũng chẳng thấy. Anh ta bàn-rằng: « Chiếc cà-rá này rút trong bao rồi. Ôi có thể nào cho thấy mà trôi lên được mà phải sợ cho nhọc công ».

Cách vài ngày lại bày đôn dỏi rằng: « Anh ta mới hưởng gia tài nhỏ nhỏ của người là con để lại, và nhờ tiền đó anh ta trả nợ-nần và buôn bán thêm lớn ra ». Nhưng mà hồ người bị lương-tâm cắn rứt, nào có vui sướng đâu. Đứng Bối-vậy anh ta mới đem đầu « chiêm-bao », là, mới thấy người hành-khách trở về cười gằn và nói lời tiên-tri rằng: « Công-Tĩnh này rằng mà hưởng sự sung-sướng mấy bây giờ, chờ tạo kỳ cho mày không bao lâu đây, số mày đều gian ác của mày ra, và mày phải đến tội-giết của mày không sai ».

Lúc nào thức dậy cũng mờ-mờ-dầm mình, Công-Tĩnh còn gương-nói: « Lý nào điềm-chiến-bao ứng-dạng, phải lo sợ làm chi cho nhọc lòng ». Đặng chừng dỏi ba tháng, ngày kia trời sấm sét, đất rung động, nhiều nơi nứt đất, lại có một sự rất lạ lùng là mặt nước hồ Càng-tiền-Nô lên hồi rút trong mấy ngày liền mà lại xuống. Không mấy ngày liền hạn thấy đây.

Mấy người đánh cá mỗi ngày đều lợi xuống mấy trũng nước còn lại, đặng chài lưới.
Có một người chài dặng cái bao của Bao-công-Tĩnh quảng xuống đây hồ, bao đã mụ mà còn tự nhiên, đầy quần-cung còn.

Tin đồn thấu đến tai anh quán. Anh ta kinh-hồn lạc-phách, nhớ lại mấy lời trong chiêm-bao lại càng sợ-sệt hơn nữa.
Khi đó cái bao ra thấy có xương người và chiếc cà-rá bạc, lối xóm nhìn biết cà-rá của Bao-công-Tĩnh. Anh ta liền bị bắt, bởi sợ-sệt quá đời nên không đợi tra hỏi, khai đủ có tích, rồi đem ấy dặng đây tự vận mà thác.
Vài tháng sau, khi người ta sửa soạn cây lùn dưới đây hồ, nước dâng trong đất chảy ra và lần lần đầy hồ như cũ.

TRẦN-THANH-KIỆM dịch thuật

